

Woensdag 21 februari 2018

TivoliVredenburg - Hertz - 20.00 uur

SIGNUM SAXOPHONE QUARTET & ALBERTO CASADEI: Bachianas!

Alberto Casadei cello

Signum Saxophone Quartet:

Blaž Kemperle sopraansax

Erik Nestler altsax

Alan Luzar tenorsax

Guerino Bellarosa baritonsax

Johann Sebastian Bach 1685- 1750

Delen uit de Suite nr. 1 in C BWV 1066 (ca. 1725)

bewerking voor saxofoonkwartet door Signum SQ

Ouverture; Menuet I - Menuet II

Bourrée I - Bourrée II

Cellosuite nr. 3 in C BWV 1009

Prelude; Allemande; Courante;

Sarabande; Bourrées; Gigue

Astor Piazzolla 1921 - 1992

Le Grand Tango (1982)

bewerking voor cello en saxofoonkwartet door Miha Ferik

Pauze

Johann Sebastian Bach

Italienisches Konzert in F BWV 971 (eerste uitgave, 1735)

bewerking voor saxofoonkwartet door Katsuki Tochio

(Allegro) - Andante - Presto

Astor Piazzolla

Four For Tango (1989)

bewerking voor saxofoonkwartet door Signum SQ

Heitor Villa-Lobos 1887 - 1959

Bachianas Brasileiras nr. 5 (1945)

Aria (*Cantilena*)

Danza (*Martelo*)

Göran Fröst 1974*

Little Ruben Rhapsody (2014)

bewerking voor cello en saxofoonkwartet door Signum SQ

Liefde voor Bach

Adolphe Sax dolde nog als een jochie van elf door de instrumentenwerkplaats van zijn vader toen Mendelssohn bij de kerstboom een manuscript van de *Matthäus-Passion* kreeg van zijn grootmoeder. Het was de opmaat tot een eerste verknijpte heruitvoering, gedirigeerd vanaf een concertvleugel. Een eeuw later, 1923, lichtte Heitor Villa-Lobos voor het eerst zijn voeten van Brazilië. Hij kreeg de kans zich te meten met de avant-garde in Parijs, dankzij een mede op voorspraak van pianist Artur Rubinstein losgepeuterde beurs. Liefde voor Bach was de Braziliaan al jong bijgebracht aan de piano door zijn tante 'Zizinha' Leopoldina do Amaral. Bepalend voor zijn jeugd in Rio was zeker ook zijn pa Raul. Bibliothecaris en leverancier van pennenvruchten voor de kost, sleurde de bevlogen amateurmusicus zijn zoon mee naar repetities, concerten en opera's. Het was ook Raul die de jongen zijn eerste cello in handen drukte. De kostwinner overleed vroeg in 1899, waarna het gezin op zichzelf was aangewezen. In de hoge kunstmuziek ingewijd, dreven de benarde omstandigheden zijn zoon naar de plaatselijke theaters en bioscopen om er een grijpstuiver te verdienen in de lichte muzikscene. Nieuwsgierig en praktisch ingesteld, verruilde Heitor zijn cello nu regelmatig voor gitaar, klarinet én saxofoon.

Bach, dagelijks brood, ook voor saxofonisten

Bach spelen op die latere uitvinding van Adolphe Sax uit Dinant, het is inmiddels geen nieuwigheid meer. De Orkestsuite in C kent u vermoedelijk in de oorspronkelijke bezetting van twee hobo's, fagot, strijkers en basso continuo. Deze ook wel als 'ouverture' aangeduide reeks dansdelen stamt uit de tijd dat de nijvere veertiger eerste plannen opvatte voor zijn *Matthäus-Passion*. Na het statige menuettenpaar klinken de uitbundige *bourrées*, vrolijk en volks, in deze eigen bewerking voor saxofoonkwartet van het Signum Saxophone Quartet.

De uitvoering van Bachs cellosuites op saxofoon gaat met ingang van dit jaar een nieuwe fase in. Raaf Hekkema brengt de Eerste Cellosuite van Bach op een Conn C-melody saxofoon uit 1922. Voor de Vijfde Suite koos hij een gestrekte altsax van Buescher die reikt van mondstuk tot enkel. Zo vond Raaf bij elke Bachsuite het juiste materiaal. Waarom kan Bach op any instrument uit elke tijd gespeeld worden? Enige voorwaarde lijkt: houd van Bach als van je dagelijkse brood, beschik over stijlbesef en tover een geluid uit je instrument waarmee je dienstbaar aan Bach kunt zijn. De cello blijft hier de koning, maar cellist Alberto Casadei brengt de gewijde Derde Suite voor de verandering in een veel aardere context. Stel je voor: saxofonisten dringen anno 1735 als aliens Kaffeehaus Zimmermann in Leipzig binnen en blijken tot grote verbazing van programmeur Johann Sebastian zijn eigen muziek te beheersen...

Saxofoons en cello dansen de tango

Vier saxofoons omhullen de solocellist in *Le Grand Tango* van Piazzolla, in 1982 opgedragen aan meestercellist Rostropovitsj die in 1990 eindelijk een gaatje in de agenda vond om het werk uit te voeren en in 1996 tekende voor een plaatopname. Drie episodes passeren: *tempo di tango* in sterk geaccentueerd ritme. De piano leidt in het origineel zijn wulpse partner over de dansvloer, terwijl

de cello flamboyant zijn vrijheid pakt. *Liberò e cantabile* in lossere timing, met een intense dialoog tussen de cello en - in deze bewerking - de saxofoons, klinkt alsof het danspaar onbespied kan ontspannen in de geborgenheid van een kleedkamer. Een versnelling, *piu mosso* leidt naar een virtuoze knipoog: *giocoso*. Deze laatste passage herkent u aan de zwepende korte, opwaartse glissando's, waar Piazzolla zeven jaar later nog op voort broedde in *Four For Tango*, zoals te horen valt na de pauze.

Stoeien met Bach

Componisten kunnen - evenmin als saxofonisten - met hun tengels van de grote vader afblijven, en terecht. Neem de adaptatie van barokke suitevormen aan jazzdansen van iemand als Ervín Schulhoff tijdens de Roaring Twenties, of de kosmische verstuiwing van *Komm süßer Tod* (BWV 478) door de Noor Knut Nystedt in zijn koorwerk *Immortal Bach*, een Tesla in een baan om de aarde brengen valt er bij in het niet. Hoe stoeide Villa-Lobos met Bach? Het Signum Saxophone Quartet brengt het in beeld door de Braziliaan in het kader van Bach en Piazzolla te plaatsen.

Bachs zucht naar het zuiden

Al waarde Bach door het noorden boven de alpen, de zucht naar het zuiden etaleerde hij door zijn binnenoer te luisteren te leggen bij kakelverse partituren van Vivaldi in Weimar. In het verlengde daarvan verrijkte Johann Sebastian het tweede deel van zijn magnum opus voor toetsen *Clavier-Übung* met 'een concert naar Italiaanse smaak', aldus de aankondiging van Christoph Weigel junior in de uitgave uit Neurenberg anno 1735. Wie zou het niet toegeven?, bekende Johann Adolf Scheibe in 1739: 'Een volmaakt model van een goed in elkaar stekend soloconcert!' Eenmaal in zonovergoten sferen zakken we verder zuidwaarts naar Buenos Aires waar Piazzolla de Argentijnse tango onderwierp aan een proces van vergaande kosmopolitisering. *Four For Tango*, van oorsprong voor strijkkwartet, is een geavanceerde proeve van Piazzolla's 'tango nuevo', op het scherpst van de snede, alsof de Argentijn zich wilde meten met de late kwartetten van de Hongaar Bartók. De tangomelodie wordt uitgesteld tot die zich aandient in de sopraansaxofoon. In de coda verdichten zich vernieuwende vondsten tot een intens spektakel.

Bachianas uit Brazilië

Heitor Villa-Lobos floreerde bij het onuitputtelijk reservoir aan volksmuziek, natuur- en tropische vogelgeluiden uit de toen nog ongekapte oerwouden van zijn vaderland. Hij kwam op het lumineuze idee daar de barokke akkoordprogressies en het contrapunt van Bach op los te laten. In zijn vrije adaptaties zijn Bach en Brazilië gelijkwaardige grootheden, evenals Europese en nationale elementen. In negen kleurrijke *Bachianas brasileiras* verstrengelt het principe van de Bach-suite zich met een brandende Zuid-Amerikaanse hartstocht.

Het meest grijsgedraaid is deze vijfde *Bachianas*, voor cello-octet en sopraan. De *Aria* opent in het origineel met de wereldberoemde vocalise, overgaand in coupletten op poëzie van Ruth Valadares Corrêa in zingzeggende stijl. Daarop volgt een *Danza*, in vorm geslepen naar de noordoostelijke 'martelo' (tien lettergrepen per

regel in coupletten van zes tot tien regels) op rijmen van Manoel Bandeira. Alberto Casadei kruipt in de huid van de sopraan op Heitors lievelingsinstrument. Poëzie gaat op in prachtige mengklanken in deze bewerking voor vier saxofoons en solo violoncello.

Zweedse zigeunerschwung

Volksmuziek en zigeunersmaken staan tevens op het palet van de in Zweden geboren Göran Fröst, veertiger, altviolist, componist én broer van de befaamde klarinetster Martin Fröst. Göran leidde enkele jaren de altviolen van het BBC National Orchestra van Wales, strijkt sinds 2016 in dezelfde positie bij het Zweeds Kamerorkest en heeft een docentschap aan de koninklijke universiteitsacademie voor muziek van Stockholm. Zijn *Little Ruben Rhapsody* ging 20 oktober 2014 in première tijdens de Cello Biënnale (Muziekgebouw aan 't IJ). Een bekende zigeunerdeun waait voorbij, een vleug tango... Op een omslag volgt een lyrische intensivering in rustiger sferen. Het tempo wordt weer opgevoerd, de teugels vieren, de cello draaft met stuitende stok vooruit en de muziek stevent af op een spetterend einde. Omringden destijds de strijkers van Sinfonietta Amsterdam de solist, glijtonen lijken hier veelbelovend voer voor de lenige saxofoons van Signum.

Huib Ramaer

Het **Signum Saxophone Quartet** werd in 2006 opgericht door de vier huidige spelers, die behalve in Keulen, ook in Amsterdam en Wenen studeerden. Ze wonnen diverse prijzen (concoursen in Lugano en Berlijn, Rising Stars 2014/2015) en spelen door heel Europa en daarbuiten, inclusief Carnegie Hall in New York. De vier saxofonisten zijn voortdurend op zoek naar nieuwe ideeën, vernieuwende uitvoeringspraktijken, experimenten en onalledaagse vormen van samenwerking.

Alberto Casadei is een van de meest opwindende jonge Italiaanse cellisten van dit moment. Hij is niet alleen artiest maar ook componist (dit jaar gaat *In memory of Piazzolla* voor cello solo in première) en 'cello-essayist'. En hij is Master of Arts, behaald bij de Royal Academy of Music in Londen. Naast het standaardrepertoire voor cello (en orkest) is hij ook op zoek naar minder courante muziek, zoals Aram Chatsjatoerjans *Rhapsodie Concerto* en Leonard Bernsteins *Three meditations from Mass*. Bij die gelegenheden werkte hij samen met dirigenten als Valery Gergjev, Claudio Abbado, David Crescenzi, Marius Stieghorst, Marco Zuccarini, Michele Mariotti en Nicola Paszkowski. Aan het begin van zijn carrière won hij prijzen bij concoursen in Londen (Grand Prize Virtuoso & Making Music Award for Young Concert Artists) en bij o.a. het Astor Piazzolla Libertango Concours in Rusland. Hij was ook eerste cellist bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Hij bespeelt een Domenico Rogieri-cello uit 1698, die eerder in het bezit was van Pablo Casals.

Het volgende concert in de serie Harriet Krijgh
Maandag 30 april - Hertz - 20.00 uur
Harriet Krijgh & Magda Amara, piano
Werken van Grieg, Bartók en Sjostakovitsj